

שירים מתוך יומן

בשעה שהמשורר האינדונזי ספרדי דז'וקו
דמנזו קרא בלשון-השנים שלו
שיר שלי מן הגיטו, מהעולם שמעבר הקיצה
לפתע מוזיקת-שירים ולתה את שנינו מבעד להקרות.

השבתתי: מקרה אינו מקרה קל-עקרי, בואי
לרוטרדם — תכנן היטב בידי הרוח:
לשון אחת בלבד לכל העמים,
המזוזות החדות אינן אלא מזכירות את שיכותן.

וכפי שקא אלינו אור הכוכבים הדהויים,
בשעה שהמשורר האינדונזי ספרדי דז'וקו
בא לכאן האלף-בית אשר לפיות הדעוכים,
דמנזו שר אותי בלשון-השנים שלו.

ואני, מראה ראיתי כמו הלום לפניו הלום:
הפקתי לנהר, ומעלי הגלים
פנים של מלדי-אדם שוחים אל הכוכבים
ולשונם, עד עצם הפרקעית, צלולה ומובנת.

מפגש משוררים בינלאומי,
רוטרדם, 19 ליוני 1976

הגם משליך אל החוף את השקט שלו הטבוע
והולך וקטן, מתכנס תוך עצמו כשהקצף עולה
על שפתיו.

יחסו נע-ונד,
בטרם הוסף לענון על חוף הים
הלחות החלקה והמלווה,
רשם עליה בענף את צנאתך:
קר וקר וקר.

וגל על כפי-פנינה אותה יבלע
ויביאה אל המעגל גלים
והוא יקרא בה.

יקרא ויקרף: יהיה כפי שהנע-ונד מאחל לעצמו,
ותוצת המתים תצלה מן החוף
חיך, שקיע בחול ובודד.

1976

הגם משליך אל החוף את השקט שלו הטבוע

בחלומי של כל אחד

בצל מרוץ הקרניים
אשר לאור
הם הבאים:

האם
קראת להם?

מי

מגן עקשו

על שמיך החשופים?

מי

מגן עקשו

על רוח-שמש

שליך

אשר אינו נשקע?

אתה —

היא המולדת

אשר לשקט.

על

שלג-כוכביך

הם הבאים,

אלה הגופלים

בחלומי של כל אחד

עם שמך אתה —

בצל מרוץ הקרניים

אשר לאור

הם הבאים

לשור

בתוך שתיקתך

פרחים של מות.

על סף

תמיד אתה מועד

עם השקר שבפה.

ונופל

מפל המלים;

שכחת

כל שגב

אשר למחשבה;

אצל חרבת

הקצף

שקא אתה מחכה

ללחם הזמן

אשר לכל;

אין לך מה

לקבר:

לא אהבה,

לא שגאה,

אפלו

לא רשורש של

של לב זר;

על סף

מבטיך

נאספים

כבר

ימך ולילותיך

ללקת עמך

אל לזיחה.

הגם משליך אל החוף את השקט שלו הטבוע

ללישת השיר הטוב. בעסין קם המרד. ואכן,
המבקר אשר יעמיק בשירו של אריה שמרי ובחיוו
ימצא את המרד מוצנע בין השורות ובהלי-
כותיו. קובלנות ותביעות לא לשם קנטור וקטורוג,
כי אם לשם דיון ממצה בנושא, לסילוק מחי-
צות בין הגרעין והפסולת.

אריה שמרי היה כולו חיוב החיים. הוא אהב נב-
טים. זרעים. אלה חמרי החיים של החרוזה הגרו-
לה. הירושה של דורות ותקופות לא העיקה. היא
נשארה איתה חרדות, שמא בבנין חיינו החדשים
לא נראה את אגדת החרדות ועל כן נתבע ברברו
בעל פה לתת ביטוי לחרדה זו. ולא פעם ראיתי
אותו יוצא עם פנסי האור שלו בשבילי חיים
יחודיים, כדי לראות, ללמוד, להקשיב.
ופנס-האור שלו היה מורלק, כשם שמצפנתו היה
מדלק. מצפון שומע. מתבונן. זועק. אריה שמרי

לא עקף את הקשיים. הוא היה מצוי בחברתם.
הוא בנה מהם הוויות, דרכי יצירה. זאת לדעת:
שירתו של אריה שמרי בידיש משופעת חידו-
שים למכביר. הוא חי חיים עבריים מלאים ושתל
חרבה שתילים עבריים בגנה של יריש. הוא ידע
את הנפש הכפולה של שתי הלשונויות. הוא היה
מאנשי הרוח העברי-יודי, אשר מישש וגישש את
כ"ב האותיות העבריות-יהודיות באהבה והתרסק
עליהן בחיבה ובפיוס.

משורר אשר איחד את שתי הרשויות: רשות התו-
כן ורשות הצורה. השפה נכנעה לו. פלא הוא: ב-
כפרו העברי חי משורר יודיש חמישים שנה ולא
הצטמקה שפתו, אלא צברה ברכי כפרו דמוסים
חרישים, ערכים מוררים.

שפע היה בו. התמודד עם חוק החיסכון. לא תמיד
קיים אותו, אבל תמיד היה תפוס רעבון ל-
ספיגה נוספת.

חלף מאיתנו משורר — עם כל הזהירות — גדול
בלשון, סגנון, צורתו ותכנון

על ההשגים, הנצחיות, הכשלונות והאכזבות.
כשם שהיא פורשת את סליתה על ענקי הרוח,
כן היא עוסקת ביוחנן שואב המים, נוסח יל. פרץ.
היא חורגת מתחומי כפרו ובאה בסוד ביתו, בסוד
עולם יהודי גדול אשר נחרב, בסוד גורל יהודי.
באשר עשיר שיחו ושירו, הוא בא ביצר-דעת
לצעופים ומסכות של תבל ובכל אלה מהלך
אציל רוח המנסה לראות את נקודות-המגע של
חשבון-העולמות.

אריה שמרי

אליכם

גם נשמתי תרד כמו שלג
בצלילה הדק אל בין עצי שדרה.
עם כל הישגים האלה
שהם אחי בעצם לשיחה.

האם רעות יותר קמת
בארץ השתיקה אשר לידידים?
כי גם אני אבוא, אניע שמה
ולי ביד סיב-עשב יהודי.

העשבים מאדמתי עקרתני,
ומיקום כלו שבשקפה נלכד —
ואפזרם על פני פדור הארץ
ובין צוקי-צורים של ארץ אף אחד...

עשב יהודי, לזהט על אבן צוננת
ואפזרו בגאמנות שבמת-פרדה
ובבכני שלי, שהוא מסל ושמש
אביא מאדמתי עוד שיר תודה.

כשם שהחרוזה בשירו, כן העצבות משתכנת במז-
מורים. כי הרי מהצחוק והרמעה נרד העולם.
צריך דק לדעת לנהוג בהם צניעות. והוא ידע.
תביעות וקובלנות בשירו, — כי אף הן עיסה

המדור לספרות יידיש מוגש בסיועה של קרן אליעזר פינס לתרבות ולספרות.

השתתף בעריכת החומר: יהודה גור-אריה.
השירים תורגמו מידיש בידי יעקב בסר.

הלך משורר

על אריה שמרי

י.ח. בילצקי

אריה שמרי נולד בקאלושיץ, פולין, 1907.
בגיל עשרים הגיע לא"י, וככל עולה-
חלוץ ייבש ביצות, סלל כבישים ורעה
עדר. לקיבוצו עין-שמר הקרוי: יריש,
לב ושיר. את הניגון החסידי שנטל אתו מהבית
לא זנח. הוא שר בקירוב, אף נתן לו ביטוי בספ-
רו: "פונקען פון תיקון" (ניצוצות של תיקון).
ניגון זה כתב את שירתו, שהיא כולה כוונה ודב-
קות.

בשני עולמות עני: בנגלה ובנסתר. ביתו הישן
טבל בעולם מיסטוריון, ואף בלייזר ציפרס —
גיבורו באחת הפואמות — היה גנוז עולם זה
של ל"ו, עולם של צלילים מיוחדים ולהם סימוכין
ושייכות לעולם הנגלה ואין לתחום תחום בין
שני עולמות אלה, ושניהם על כוכביהם ושירתם
באים לתקן את האדם. האמין אריה שמרי כמנדל
מקוצק, כי לא נולד האדם אלא להגביה שחקים.
אריה שמרי היה תלמיד חכם. מלא וגרוש ידיעות
של ספרי יראים, אגדה ודרוש, זוהר וקבלה.
מבארות עתיקות אלה שאב. הוא ידע פרופור-
ציות, על כן ידע לשלוף את הגרעין ולזרוק
את הקליפה. המקורות היו בשבילו סופים ל-
עולם הגדול. גם הנער מדויק — מהמחפכים וה-
סרציאליסטים הראשונים, מאנשי הכיסופים לחיי
צוותא, שהמשורר לש את דמותו באחת
הפואמות שלו, נושא סיד ומלט לבניין-עולם יותר
טוב. הוא לא חיפש את נזירי-עולם, את היראים,
הוא חיפש את האהבים, את אנשי שאר הרוח,
שבמשטות חיהם בונים אורות.

מסכת שירתו היא שיר מזמור לכפרו עין שמר,